

STATSRÅDETS
SVENSKA
SPRÅKNÄMND

Språkråd

Statsrådets svenska språknämnd informerar
Valtioneuvoston ruotsin kielen lautakunta tiedottaa

1/2023

Bästa läsare	2
Natorelaterat översättnings- och termarbete	3
Intervju med den nya myndighetsspråkvårdaren vid Språkinstitutet Mia Falk	7
Intervju med Nina Blomfelt, chef för FPA:s språkcenter	10
Terminologi i samhällets tjänst i fokus på Nordterm 2023	14
Två nya böcker om språkvård och språkriktighet	18

Statsrådets svenska språknämnd finns på adressen

vnk.fi/sv/spraknamnden

PÅ WEBBPLATSEN finns information om nämnden och om dess verksamhet och sammansättning. Där hittar du också alla nummer av Språkråd från och med Språkråd 1/2001. På webbplatsen finns dessutom en länk till handboken Svenskt lagspråk i Finland (Slaf).

Statsrådets svenska språknämnd tar gärna emot frågor och initiativ per e-post.

PRENUMERATIONSÄRENDEN kan skötas per e-post på adressen spraknamnden.vnk@gov.fi.

Observera att nämndens e-postadress numera har formen @gov.fi i och med att Statsrådet tog i bruk e-post-adresser med slutleden gov.fi hösten 2021.

Språkråd distribueras i pdf-format per e-post. Språkråd sänds gratis till beställaren.

1.9.2023 Helsingfors

Redaktör: Angelica Lindqvist

Ombrytning: Statsrådets kansli/Minna Westerlund

Kontaktinformation:

Statsrådets svenska språknämnd

Svenska språkenheten

PB 23, 00023 STATSRÅDET

[spraknamnden.vnk\[at\].gov.fi](mailto:spraknamnden.vnk[at].gov.fi)

Bästa läsare,

FRÅN OCH MED SPRÅKRÅD 1/2021 utkommer informationsbladet Språkråd enbart i elektronisk form. Den tidigare papperstidningen har gått till historien och Språkråd har fått ett nytt utseende, där bland annat tillgänglighetsaspekter har beaktats.

Vi ber tidigare pappersprenumeranter meddela sin e-postadress till Statsrådets svenska språknämnds sekreterare på adressen [spraknamnden.vnk\[at\]gov.fi](mailto:spraknamnden.vnk[at]gov.fi), så når Språkråd fram också i fortsättningen.

Språkråd hittas också på Statsrådets svenska språknämnds webbsidor <https://vnk.fi/sv/informationsbladet-sprakrad>.

Natorelaterat översättnings- och termarbete

Vintern 2022 ändrades säkerhetsläget i Europa, vilket ledde till att Finland ansökte om medlemskap i försvarsalliansen Nordatlantiska fördragsorganisationen (Nato) i maj 2022. Denna säkerhetspolitiska utveckling fick även direkta återverkningar på översättnings- och termarbetet inom översättnings- och språksektorn vid statsrådets kansli. Sektorn fick ett nytt ämnesområde och svenska språkenheten inledde samarbete med bland annat Sveriges utrikesdepartements språktjänst. Dessutom har ett termprojekt kring Natoterminologi inletts.

Översättningen av Natoavtalen

I april 2022 lämnade statsrådet först en redogörelse om förändringarna i den säkerhetspolitiska miljön och den 15 maj följde en Natoredogörelse där statsrådet föreslog att Finland skulle ansöka om medlemskap i alliansen. I april–maj 2022 översattes nordatlantiska fördraget till finska och svenska vid statsrådets kansli.

Den 17 maj meddelade Finland att landet vill bli medlem i Nato och vi översättare fick snart därefter uppdraget att översätta de ytterligare Natoavtal som Finland skulle behöva

ansluta sig till i och med medlemskapet. Dessa avtal översattes från engelska till finska i juni. Under sommaren översattes sedan det så kallade Ottawaavtalet och Brysselavtalet samt protokollet om Finlands anslutning till nordatlantiska fördraget till svenska vid svenska språkenheten.

Redan under våren hade det lagts fram förslag om ett samarbete mellan Finland och Sverige kring de svenska översättningarna av Natoavtalen, och i september etablerade vi sedan kontakt med översättarna vid Sveriges utrikesdepartement. Vi skickade dem våra svenska översättningar för att få kommentarer och ändringsförslag, som vi sedan diskuterade tillsammans genom videosamtal över Östersjön. Det som behövde samordnas visade sig vara främst terminologin, som på grund av olikheter i lagstiftningen skiljer sig åt mellan länderna, och aspekter som beror på delvis olika konventioner för hur svenska översättningar av internationella fördrag ska formuleras och utformas. Tack vare dessa konstruktiva diskussioner kunde vi enas om en gemensam svenskspråkig version av nordatlantiska fördraget och Ottawaavtalet, som sedan togs in i den regeringsproposition som i december 2022 lämnades till Finlands riksdag och i den som i mars 2023 lämnades till Sveriges riksdag, och av Brysselavtalet.

I början av december 2022 åkte statsrådets kanslis engelsköversättare, de svensköversättare hos oss som varit mest involverade i översättandet av Natotexter samt vår engelska och vår svenska terminolog på besök till utrikesdepartementet i Stockholm. Syftet med resan var att skapa personligare kontakter till deras översättare och diskutera det fortsatta samarbetet i Natofrågor.

Arbetet med att översätta de resterande avtal som de två länderna ska ansluta sig till efter att ha blivit medlemmar fortsätter. I skrivande stund har vi utöver de nämnda avtalen även enats om en gemensam version av Natos s.k. informationssäkerhetsavtal och patentavtal.

Översättningen av regeringspropositionen

Första versionen av *regeringens proposition till riksdagen om godkännande och sättande i kraft av nordatlantiska fördraget och avtalet om status för Nordatlantiska fördragsorganisationen, nationella representanter och organisationens internationella personal*, RP 315/2022 rd, kom in för översättning i mitten av oktober 2022. I det skedet hade nordatlantiska fördraget, Ottawaavtalet och Brysselavtalet redan översatts och samordningen med Sverige av översättningarna av avtalstexterna var på målrakan. Det var naturligtvis en stor fördel att avtalsöversättningarna fanns att tillgå vid översättningen av regeringspropositionen, även om de inte var helt slutliga. Utöver avtalen omfattade första versionen av propositionen cirka 125 översättningssidor. När översättningen av den slutliga versionen levererades den 1 december uppgick antalet översatta sidor till cirka 220.

Vid översättningen av propositionen stötte vi naturligtvis på en hel del termer att fundera över. Eftersom terminologin inom Nato är på engelska, måste vi vid översättningen från finska till svenska hela tiden också beakta den engelska terminologin och vara beredda på att terminologin på både finska och svenska senare kan komma att ändras när det terminologiska arbetet framskrider. Redan i samband med översättningen av propositionen stod det klart att arbetet med Natoterminologin kommer att bli mycket omfattande, både på finska och på svenska.

Regeringspropositionen finns på riksdagens sidor, på [finska](#) och [svenska](#).

Pressmeddelanden och broschyrer

Svenska språkenhetens grupp för aktualitetsöversättning har också översatt många Nato-relaterade texter, bland annat pressmeddelanden och information till ministeriernas webbplatser. Aktualitetsgruppen översätter också talepunkter för ministrar och tjänstemän som ska tala om Nato med medier eller nordiska kolleger. Utrikesministeriet har låtit göra broschyren Nato lyhyesti – Nato i korthet, som bland annat innehåller en ordlista med centrala begrepp och Natoorgan.

Samarbete kring Natoterminologin

När det våren 2022 klarnade att Finland skulle komma att ansöka om medlemskap i Nato startade ett termarbete kring Natotermer vid statsrådets kansli. Redan när de första Nato-relaterade texterna kom för översättning stod det genast klart att det fanns en mängd Natorelaterade termer som inte hade någon etablerad motsvarighet på svenska, till exempel angående medlemskapsprocessen och Natos olika organ. Vi började samla källor och fundera på var expertisen på detta område finns.

Statsrådets terminologer excerperade i snabb takt finska och svenska dokument med central Natoterminologi, bland annat propositionen om Natomedlemskapet och en stor mängd andra Natorelaterade dokument och handlingar. En del av termerna var redan etablerade på finska och svenska, men vi konstaterade snabbt att behovet att översätta termer med Natoanknytning till finska och svenska är stort.

I början av år 2023 startade ett ettårigt Natotermprojekt vid statsrådets kansli. Termarbetet kommer givetvis att fortsätta även efter 2023, men avsikten med projektet är att ta fram svenska och finska motsvarigheter till de mest centrala engelska Natotermerna. Projektet består av en styrgrupp och en projektgrupp, och i båda grupperna finns representanter från försvaret, olika ministerier och Institutet för de inhemska språken.

Till projektets uppgifter hör bland annat att samordna Natoterminologin, att avgöra vilka termer som behöver svenska och finska motsvarigheter och att se till att relevanta termer får spridning. Det är viktigt att termerna så långt som möjligt överensstämmer med termanvändningen i Sverige. Därför har vi kontaktat utrikesdepartementets översättare och försvarets språkexperter i Sverige för att etablera ett samarbete kring terminologin. Vi behöver konsultera ämnesexperter inom försvaret särskilt när det gäller termer inom det operativa området, men även när det gäller annan Natoterminologi. En bred representation i projektgruppen ger ett hållbarare resultat. Ämnesexpertis är nödvändig när man översätter terminologi av det här slaget. Exempelvis skiljer sig de militära kommandostrukturerna i Finland och Sverige åt, och dessutom är den militära strukturen Natospecifik, vilket innebär att termerna inte går att överföra direkt från en nationell militärstruktur.

Natos egen officiella termbank Natoterm, där termerna finns på Natos officiella språk engelska och franska, innehåller kring 70 000 termer, så en heltäckande Natoterminologi på svenska och finska är inte möjlig. Frågan är alltså för vilka termer vi behöver etablera finska och svenska motsvarigheter. Avsikten är att Natoterminologin ska publiceras efter hand, i omgångar. Temavisa termlistor har sänts på remiss till organisationer och experter som kan tänkas ha synpunkter på innehållet. Den första delen, som publicerades i juni 2023, innehåller omkring 80 benämningar inom Natos politiska och militära organisationsstruktur.

Elin Lundsten, Laura Mattsson, Anita Strandberg, Pia Westerberg och Marina Andersson

Svenska språkenheten vid statsrådets kansli

Intervju med den nya myndighetsspråkvårdaren vid Språkinstitutet Mia Falk

Sedan årets början har Institutet för de inhemska språken en ny myndighetsspråkvårdare på svenska avdelningen. Hon heter **Mia Falk**, och en del kanske minns henne från ett antal år tillbaka när hon jobbade på språkvården på svenska avdelningen förra gången – då främst som mediaspråkvårdare. Under de 17 år som Mia varit borta från språkvården har hon jobbat som modersmåls lärare, först i Lönkan i Helsingfors och senare i Lyceiparkens skola i Borgå.

Mia har huvudansvaret för det språkvårdsarbete som riktar sig till myndigheterna, och man kan vända sig direkt till henne med språkfrågor som har med översättningsrelaterade problem att göra eller med klarspråk och begriplighet i största allmänhet. Mia betonar att hon gärna håller skraddarsydda kurser för större eller mindre grupper, och det går också utmärkt att anlita henne för workshoppar av olika slag där deltagarna tillsammans kan diskutera och bearbeta texter.

Tre frågor till Mia:

Hur ser du på dagens finlandssvenska språkvård jämfört med situationen förra gången du jobbade hos oss? Vad har förändrats?

- På 17 år har förstås samhället och framför allt tekniken förändrats enormt och digitaliseringen slagit igenom totalt, konstaterar Mia. Tidigare var man tvungen att i hög grad förlita sig på de tryckta källor man hade tillgång till och utgå från sin egen och kollegernas expertis och erfarenhet. Det kanske innebar att det ibland också kunde ingå ett visst mått av tyckande i arbetet, och att språkvårdarnas personliga åsikter vägde tyngre än de gör idag, konstaterar Mia.
- I dag är den omedelbara tillgången till digitala källor, korpusar och ny forskning en självklarhet, vilket skapar bättre möjligheter att göra omfattande utredningar och gå på djupet med frågor, fortsätter Mia. Det finns mer ny forskning och mer kunskap att tillgå om hur språket faktiskt fungerar och används i dag. Samtidigt innebär det förstås också utmaningar att tolka allt detta och språkvårdarens uppgift blir att kommunicera den här informationen på rätt sätt, med hänsyn till sammanhanget.

Mia lyfter också fram det faktum att språkvården så tydligt orienterat sig bort från rätt-och-fel-tänket.

- I dag handlar det inte om att det finns "ett enda rätt språk", utan vi betonar i stället att det finns olika kontexter, olika målgrupper och olika situationer och att det är dessa faktorer som är avgörande för vad som är mest lämpligt i en viss text. Språket är på det sättet mer inkluderande i dag.

Vilka utmaningar ser du för det svenska myndighetsspråket i Finland i dag?

- Det kan ibland kännas frestande att tänka att man skulle vilja genomföra stora projekt som riktar sig enbart till svenskan, helt löskopplat från finskan, men detta låter sig självklart inte göras, konstaterar Mia. Vårt finlandssvenska myndighetsspråk hör så väldigt tydligt ihop med det finska myndighetsspråket och det är det som styr i slutändan. Detta sätter självklart vissa ramar för språkvårdsarbetet också.

Mia konstaterar vidare att om en finländsk myndighet vill jobba med att förbättra sina svenska texter så borde detta arbete helst göras parallellt med de finska texterna. I det här sammanhanget lyfter Mia fram det positiva faktum att det är så många myndigheter som satsar stort på finsk språkvård och utvecklingen av ett begripligt myndighetsspråk på finska i dag, och att detta i sig medför synergieffekter också för det svenska myndighetsspråket i Finland.

Du har varit intensivt involverad i arbetet med revideringen av Slaf under våren. Vilka erfarenheter har det här arbetet fört med sig?

- Det som är slående är att vi har så oerhört kunniga översättare och jurister som besitter en ovärderlig sakkunskap och som har insyn i komplicerade frågor. Det stora jobb som gjorts för att revidera Slaf har gjorts av verkliga experter med ett gemensamt mål.

Mia konstaterar ytterligare att även om arbetet med Slaf-revideringen varit tidskrävande så har det varit mycket givande och lärorikt, och hon säger att hon är mycket tacksam över det goda och värdefulla samarbetet som präglat hela processen.

Kontakta Mia Falk om du har en språkfråga eller om vill ordna en workshop eller en kurs!

mia.falk@sprakinstitutet.fi, tfn 0295-333 257

Anna Maria Gustafsson

Institutet för de inhemska språken (Språkinstitutet)

Intervju med Nina Blomfelt, chef för FPA:s språkcenter

Nina Blomfelt är sedan den 1 februari 2022 chef för FPA:s språkcenter. Hon tog över efter Carola Grönholm och lämnade då sin tidigare post som chef för Svenska översättningsbyrån vid Folktinget.

Ninas bana i språkbranschen började med studier i engelska som huvudämne och franska som biämne vid Åbo Akademi med påföljande fortbildning vid Åbo universitet till konferenstolk från finska och engelska till svenska och med EU som specialområde.

Med tiden gled tyngdpunkten i arbetslivet över mot översättning. Under de första åren var det främst fråga om översättning av undertexter till filmer, men efter hand kom myndighetstexter och facktexter allt mera in i bilden. Det här ledde till en tvåårig anställning vid Sveriges ambassad i Helsingfors och därefter till en femårig anställning vid utrikesministeriet.

- Det intressantaste inom diplomatin var hur små språkliga nyanser kan ha stor betydelse.

Följande steg förde sedan Nina till Svenska översättningsbyrån, där hon jobbade i drygt 10 år som chef för verksamheten. Byrån är specialiserad på att översätta författningstexter från finska till svenska.

- När chefsposten vid FPA lediganslogs tvekade jag inte en sekund. Det kändes som ett bra nästa steg och jag är fortfarande glad över det beslutet.

Ninas första år som chef för språkcentret har minst sagt varit turbulent. Centret har genomgått stora omställningar med ny chef, chefens högra hand på tjänstledighet, pensionsavgång, nyrekryteringar, en mängd nya förfaranden som till en viss del har sin grund i behov inom språkcentret, men också delvis bygger på beslut som fattats inom den övriga administrationen.

En positiv nyhet är att språkcentret för första gången har anställt en praktikant. Nina ansåg att tiden är mogen för att pröva på hur det fungerar. Sant är att det kräver resurser för introduktion, handledning och granskning, men det har visat sig att det också tillför tillräckligt för att kunna betraktas som motiverat. Valet av praktikant har utfallit väl och hen fortsätter nu som semestervikarie under sommaren.

Nina ställdes inför en veritabel rekryteringscirkus genast vid starten på sin nya post, dvs.

- en ny engelsköversättare hade precis rekryterats och började ungefär samtidigt som Nina eftersom en av engelsköversättarna hade avgått med pension samtidigt som den tidigare chefen slutade
- en vikarie för språkcentrets specialist och chefens högra hand rekryterades akut, eftersom den ordinarie specialisten fick en välförtjänt möjlighet att bekanta sig med översättningsverksamheten i EU under en halvårspraktik i Luxemburg
- en översättare kunde rekryteras till en nyinrättad befattning, eftersom ledningen hade kommit till insikt om att språkcentret var alltför överbelastat
- och därtill rekryterades alltså en praktikant.

Nina upplever att FPA:s språkcenter som enhet inom en myndighet också har ett samhällsansvar att i mån av möjlighet bidra till att det kommer in nya översättare i branschen. I den ansträngda arbetssituationen vid språkcentret har det också alldeles i praktiken blivit väldigt tydligt att alla tänkbara insatser för att garantera att det finns ett utbud på goda översättare inom den offentliga förvaltningen måste göras. Det här gäller förstås inte bara FPA, utan också andra myndigheter. Det här ser var och en som följer platsannonserna i branschen, det vill säga myndigheterna utlyser förhållandevis ofta lediga översättarjobb.

Hur ser då en god översättare på en myndighet ut?

Till utbildning och bakgrund på väldigt många olika sätt. Men gemensamt för översättarna vid FPA:s språkcenter är den totala fokuseringen på ett gott myndighetsspråk som genomsyrar allt de gör.

- Efter ett drygt år som chef här är jag full av beundran över översättarnas absoluta rättesnöre att alltid och i alla texter åstadkomma en så klar och tydlig översättning som möjligt.

Det här är något som hör till verksamhetsprinciperna vid språkcentret. Och det gäller också när det kanske inte har lyckats riktigt så bra i den finska förlagan. Översättarna utgår alltid från vem som är mottagare för texten, de jobbar, filar, utreder, ställer vid behov frågor till och diskuterar med uppdragsgivaren, hjälper hen att bena ut de besvärligaste ställena, ibland också med stöd av de finska språkvårdarna. Dessutom granskar översättarna en stor del av varandras texter, vilket är ett ytterst viktigt led både i kvalitetssäkringen och i spridningen av tyst kunskap inom centret.

Varför då sätta så mycket möda på översättningarna?

Enligt lag ska myndigheterna använda ett sakligt, klart och begripligt språk och i vårt officiellt tvåspråkiga land gäller det här både finska och svenska. Många av FPA:s texter är svåra att skriva, att översätta och att läsa och ta till sig.

Det här beror på att ämnesområdena är komplicerade, eftersom socialförsäkringen i praktiken täcker hela samhället och alla aspekter av människornas liv. De allra flesta av texterna grundar sig mer eller mindre direkt på lagstiftning och det går inte att förenkla hur mycket som helst utan att väsentlig information går förlorad.

Typiskt är att översättarna får bearbeta samma substans för väldigt många ändamål, mottagare och kanaler. Det här är en stor utmaning, för hur förmedlar man kort och koncist för något socialt medium motsvarande information som i en anvisning eller ett infobrev för

samarbetspartner, i ett genmäle till ett utslag från en besvärinstans, i en nyhet på webbplatsen? Det här är den verklighet som översättarna jobbar med.

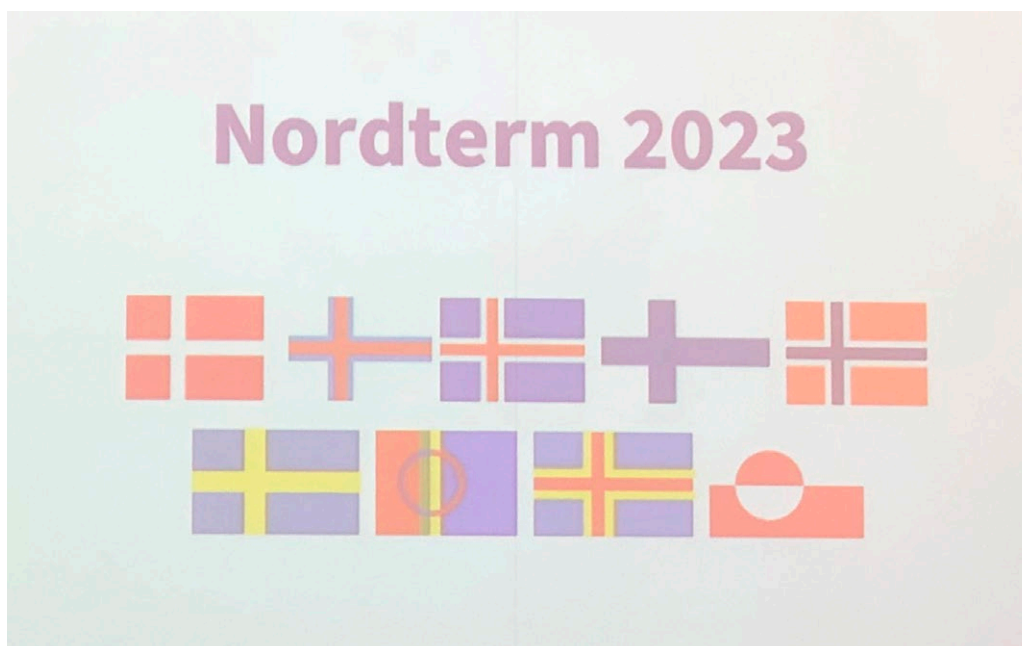
- Med drygt 20 år i branschen har jag ibland upplevt det som svårt att kämpa mot tanken om att det på något sätt är proffsigt att skriva komplicerat. Det är förstås lättare (och kanske tryggare) att skriva fikonspråk. För om man vill vara tydlig så måste man veta vad det är man vill eller ska säga. Därför tycker jag det är så fantastiskt att översättarna hos oss alltid har mottagaren i tankarna. Intresset för språkfrågor tar inte heller slut.

Vi har nuförtiden regelbundna språkdiskussioner, varannan vecka. Då får var och en som stött på något som kräver utredningar ta upp det till allmän diskussion. Under de här diskussionerna går vi också igenom benämningar som har med organisationen att göra liksom också titlar. Det här är ju ytterligare ett delområde som innehåller många utmaningar.

Sammanfattningsvis är Nina tillfreds med sitt nya jobb och förhåller sig positiv också till de utmaningar som säkerligen fortsätter att vara en del av vardagen – både språkligt och administrativt.

Carola Grönholm

Translator

Terminologi i samhällets tjänst i fokus på Nordterm 2023

Den 14–15 juni arrangerades konferensen **Nordterm 2023** i Stockholm. Arrangörer för konferensen var det terminologiska nätverket Nordterm och Nätverket för språknämnderna i Norden. Nordterm är ett nordiskt samarbetsforum för organisationer med intresse för terminologiskt arbete. I år var temat för konferensen *Terminologi i samhällets tjänst*. Omkring 200 forskare, översättare, terminologer med flera möttes för att diskutera hur termer och fackspråk används i samhällsviktig kommunikation.

Statsrådets kansli representerades av **Niina Elomaa**, **Linn Karlsson** och **Pia Westerberg**.

Terminologen Niina Elomaa från stödenheten för språktjänster vid statsrådets kansli höll ett anförande om det mångsidiga termarbetet vid kansliet under rubriken *Terminologin i statsrådets texter*. Elomaa presenterade också flera aktuella termprojekt och **publicerade ordlistor** som kan vara nyttiga – enligt konferenstemat – för många på en bred front. Här ingår bland annat en **Natoordlista** (engelska-finska-svenska) som Elomaa och Westerberg utarbetar med hjälp av språkexperter och sakkunniga i både Finland och Sverige.

Linn Karlsson, som är sakkunnig i aktualitetsöversättning vid svenska språkenheten vid statsrådets kansli och ordförande för termgruppen TOIMIA, höll ett anförande tillsammans med **Rut Nordlund-Spiby** från Institutet för hälsa och välfärd (THL) under rubriken *Ska det heta servicestig, servicekedja eller serviceväg? Så arbetar ett expertteam kring termer på svenska i Finland*. Svenska termgruppen TOIMIA utreder aktuell terminologi inom funktionshinderområdet och hälsa och välfärd i vidare bemärkelse och diskuterar definitions- och översättningsproblem. Terminologin inom funktionshinderområdet är mycket aktuell i Finland just nu, eftersom en reform av funktionshinderlagstiftningen pågår och det är viktigt med enhetliga termer.

Flera av anförandena under Nordterm betonade att ett gott termarbete främjar demokratin i samhället. Konferensen belyste också vikten av en konsekvent, genomarbetad och enhetlig terminologi. Då världen blir alltmer komplex behövs terminologiskt arbete, vilket konferensen sannerligen bevisade. Många gemensamma utmaningar förenar termarbetet i Norden. Ofta har det visat sig att ett tvåspråkigt termarbete stärker förståelsen under arbetets gång för då driver man fram en definition ("Vad *menar* jag med denna term?").

Men terminologiskt arbete innebär också flera utmaningar. Många översättare och terminologer arbetar ensamma, och många skapar egna termlistor, och så uppfinnar man hjulet på nytt, gång på gång. En större samordning kring termarbete är önskvärd, och samarbetet mellan terminologer, språkexperter och ämnesexperter är nödvändigt. **Linnea Hanell** vid Språkrådet i Sverige berättade om Hållbarhetstermgruppens arbete. Ämnesområdet hållbar utveckling är ett komplext område och inte ens ämnesexperterna behärskar allt. Hanell lyfte fram att det är viktigt med bredd inom en termgrupp. Ämnesexperter, kommunikatörer, terminologer och facköversättare fyller alla en viktig funktion.

En utmaning är också hur vi ska bli bättre på att sprida terminologiskt material och ordlistor till översättare och andra som arbetar med språk. Medlemmarna i en termgrupp kan vara ambassadörer för ordlistan och på så vis sprida terminologiska rekommendationer på ett naturligt sätt. Men det måste även finnas andra kanaler för att nå en så bred användarskara som möjligt.

Viggo Kann och **Ida Pinho** från Kungliga tekniska högskolan KTH i Sverige berättade om terminologiarbetet vid KTH. I en tid där engelskan tar alltmer plats vid våra universitet och högskolor underströk Kann och Pinho vikten av att använda och sprida svenska facktermer. Vid KTH har man en språkkommitté och en genomarbetad språkpolicy. Man rekommenderar bland annat att det ska finnas nyckelbegreppslistor för varje kurs vid KTH för att redan från början introducera svenska motsvarigheter till de engelska termerna för studenterna. Det finns även olika termgrupper vid KTH (bland annat för datatermer, språkteknologi) samt kurser i fackspråk för ingenjörer och så vidare.

Carl Strömbäck på Socialstyrelsen i Sverige betonade att när man utarbetar en ordlista kan ingen få exakt som hen vill, målet ska vara att enas och nå konsensus trots att det kan finnas många olika åsikter och infallsvinklar. När man ska skapa ny terminologi är det viktigt att inleda termarbetet med definitionerna för att undvika missförstånd och framtida problem. Man kan inte diskutera termer om man inte först har en klar definition. Ämnesexperterna i en termgrupp är nödvändiga och erbjuder relevant substanskunskap i termgruppen. Strömbäck påpekade att en ordlista obönhörligen åldras åtminstone delvis direkt efter att arbetet med den har avslutats. Därför är det viktigt att det erbjuds resurser för uppdateringar när man väl utarbetat en termlista. Liknande aspekter lyftes också fram av **Tiina Onikki-Rantajääskö** och **Harri Kettunen** från Helsingfors universitet, som i sitt anförande presenterade Vetenskapstermbanken i Finland. Finansieringen vid universiteten i Finland är projektbaserad, och det är lättare att få finansiering då man ska bygga upp något nytt, än för själva upprätthållandet.

En rundtur med efterföljande middag på Nobelmuseet i Gamla stan var en trevlig avslutning på dagen efter det officiella konferensprogrammet.

Foto Pia Westerberg

Utöver konferensen arrangerade Terminologifremjandet en workshop den 16 juli på Språkrådet under rubriken *Grupptyck – seminarium om terminologiska arbetsgrupper* där man diskuterade termgrupperns betydelse för terminologiarbetet. Workshoppen leddes av terminologen **Henrik Nilsson**.

Att diskutera med andra terminologer och språkexperter kring termgruppsarbete var mycket givande och gav många nya insikter. Bland annat diskuterades att engelska termer ofta ges en mer exakt betydelse än de faktiskt har, vilket kan leda till missförstånd med personer som har engelska som modersmål. Det konstaterades också att det är bra att hålla en snabb introduktionskurs för deltagarna när man bildar en ny termgrupp. Introduktionskursen behöver dock inte hållas genast, det kan vara bra att man kommit en bit in i termarbetet först.

När det gäller själva termarbetet betonades vikten av systematik och ansvarsfördelning och att de fackexperter som har mest tid för arbetet är att föredra med tanke på kvaliteten. Det är även bra att ha med fackexperter som är vana vid att sprida information om termer.

En annan fråga som diskuterades var vilka termer man ska ingå i en terminologi. Exempelvis Hållbarhetstermgruppen har främst satsat på termer som är särskilt problematiska, dvs. sådana termer som lätt missförstås.

Konferensen Nordterm arrangeras vartannat år. Första gången möttes man år 1976 i terminologins tecken. Årets konferens var öppen för alla som är intresserade av terminologi och terminologiskt arbete och kunde också följas på distans. Nästa gång arrangeras Nordterm på Island år 2025 då Island är ordförandeland. Du kan läsa mer om Nordterms arbete på webbplatsen Nordterm.net.

Pia Westerberg och **Linn Karlsson**

Svenska språkenheten vid statsrådets kansli

Två nya böcker om språkvård och språkriktighet

I år har det utkommit två både efterlängtrade och viktiga verk på området svensk språkvård. Båda verken kan med fog sägas ersätta *Språkriktighetsboken*, som vid det här laget börjar ha nästan tjugo år på nacken.

Mycket har hänt i språkvårdsdiskussionen under de två decennier som förflutit sedan *Språkriktighetsboken* gavs ut och ännu mer har hänt sedan den sista upplagan av Wellanders *Riktig svenska* kom ut i början av 1970-talet. Synen på många språkvårdsfrågor har självklart förändrats i takt med tiden. Samtidigt som samhället förändras, förändras också vårt språk, framför allt synen på hur vi använder vårt språk och vad vi signalerar med våra ordval i vissa situationer. I dag handlar språkvårdsdiskussionen som bekant sällan om rätt och fel i språket, utan i stället betonar språkvårdarna till exempel variation i bruket, acceptans, funktion och begriplighet.

Den första av de två nya böckerna heter *Språkrådet rekommenderar* med underrubriken *Perspektiv, metoder och avvägningar i språkriktighetsfrågor*. Boken är precis som namnet säger utgiven av Språkrådet vid Institutet för språk och folkminnen i Sverige och kan därför sägas representera den offentliga språkvårdens aktuella syn på de frågor som tas upp

i boken. De olika artiklarna i boken har sammanställts av huvudredaktörerna Maria Bylin och Björn Melander i samarbete med en lång rad språkexperter från olika områden. Fokus i *Språkrådet rekommenderar* ligger på själva språkvårdsdiskussionen och boken belyser ypperligt de argument, aspekter och de utgångspunkter som rent generellt är grunden för dagens språkliga rekommendationer och därmed också för de konkreta rekommendationer som diskussionerna landar i. Boken har ett upplägg som påminner om Språkriktighetsbokens, dvs. först presenteras problemet, därefter följer en utredning där olika perspektiv på frågan grundligt går igenom och slutligen ges en rekommendation om hur man som språkbrukare kan förhålla sig till frågan.

Den andra boken har titeln *Viktig svenska* (en medveten blinking till Wellander förstås) och underrubriken *Alla dom där språkfrågorna*. Författarna Lena Lind Palicki, från och med 1 augusti i år ny chef för Språkrådet, och Anders Svensson, chefredaktör för Språktidningen, är båda kända som förespråkare för en dom-reform i svenskan, vilket de signalerar redan i boktiteln och därefter genomgående i texten. Den här boken har över lag ett mer personligt tilltal än *Språkrådet rekommenderar* men också det här verket bidrar med en gedigen genomgång av synen på språk i allmänhet, språkliga förändringar och språkvårdens rekommendationer i dag. I förordet slår författarna också fast att språk alltmer handlar om medvetna och underbyggda val i dag:

”I dagens samhälle är det svårare att slå fast vad som är riktigt och oriktigt och framhålla att det bara är vissa personers språk som ska stå modell för allas språk. Däremot är språket och dom val vi tvingas göra i alla språkliga situationer lika viktiga som någonsin tidigare”.

I boken ingår ett omfattande urval av både klassiska och nyare språkriktighetsfrågor som t.ex. *större än mig, före och innan* samt böjningsfrågor som *personalen stod enade*. Här ges också handfasta råd för hur man kan tänka i frågor om jämställt språk, dvs. hur man ska hantera könsneutrala titlar, benämna minoritetsgrupper, hantera lånord i svenskan etc. Dessutom handlar ett helt kapitel om användningen av pronomen. Utöver den givna diskussionen om *de, dem* och *dom* ingår här avsnitt om bland annat *hen*, artighetsformen *Ni*, de reflexiva pronomina *sin, hans* och *hennes* och uppstickarpronomenet *en* i stället för *man*.

Både dessa språkriktighetsböcker kan läsas med stor behållning och användas som handböcker av alla som arbetar med svenskan i dag. *Språkrådet rekommenderar* finns både i pappersformat och som en gratis pdf-fil på nätet: [Språkrådet rekommenderar Perspektiv, metoder och avvägningar i språkriktighetsfrågor](#) medan *Viktig svenska* finns enbart i pappersboksform.

Mer om böckerna:

Språkvårdaren och forskaren **Minna Levälähti** har skrivit en recension av boken i *Språkbruk*: [Resonemanget bakom språkråden och konkreta rekommendationer](#). Boken *Viktig svenska* har recenserats av språkvårdaren **Mia Falk**, också den recensionen finns i *Språkbruk*: [Viktig svenska som sträckläsning och uppslagsverk](#).

Anna Maria Gustafsson

Institutet för de inhemska språken (Språkinstitutet)

www.vnk.fi/spraknamnden

VALTIONEUVOSTON KANSLIA
STATSRÅDETS KANSLI